

Januar 2010

Dansk Røde Kors:

En udviklingspolitik baseret på medmenneskelighed

Danmarks nye udviklingsstrategi bør bygge på medmenneskelighed. Udviklingsbistand og nødhjælp skal være uegenlyst. I en globaliseret verden har konflikter og problemer i syd konsekvenser for landene i nord. Men vi skal modstå fristelsen til at lade egne problemer være udgangspunktet for udviklingsindsatsen. Danmark skal i stedet i kraft af vores rigdom og historie gå foran i den internationale kamp for at bekæmpe fattigdom. Det gøres ved at basere udviklingsstrategien på medmenneskelighed og rette hjælpen mod verdens mest sårbare.

Dansk Røde Kors mener:

- Fasthold fokus på sundhed og sociale sikkerhedsnet
- Afhjælp humanitære konsekvenser af klimaforandringer
- Få hjælpen frem til de mest sårbare
- Mere støtte til skrøbelige stater og situationer

De sårbare er de grupper, som er særligt udsatte, og som har mest brug for hjælp. Det kan være hele befolkninger, lokalsamfund, minoriteter eller individer, som har færre ressourcer end andre til at stå imod fattigdom, epidemier, katastrofer, diskrimination, sygdom med videre. Sårbare kan både være mænd, kvinder og børn, og det er dem, den danske udviklings- og nødhjælp bør rettes mod.

Fasthold fokus på sundhed og sociale sikkerhedsnet

Sygdom og dårlig helbredstilstand afholder befolkninger i store dele af verden fra at yde en indsats og bidrage til øget produktivitet i det samfund, de er en del af. Det skaber en ond cirkel, hvor sygdom medfører fattigdom, der igen foranlediger dårligere helbredstilstand.

Allerede nu ved vi, at verden ikke når 2015-målene. Tre ud af de otte mål handler om at forbedre sundhedsvilkår. Specielt er situationen bekymrende i Afrikas lande syd for Sahara. Danmark kan kun bidrage til opfyldelse af 2015-målene gennem et vedvarende engagement i sundhedssektoren.

Udviklingslandene står over for nye sundhedsproblemer som fx stigende urbanisering, klimaændringer, livs- stilssygdomme og trafikulykker. Samtidig dør børn og

fødende kvinder hver dag som følge af sygdomme eller komplikationer, som et basalt fungerende sundhedssystem ville kunne håndtere.

Vækst i den private sektor i udviklingslandene er en forudsætning for udryddelse af fattigdom. Men privatøkonomisk vækst alene vil ikke garantere nødvendige sundhedstilbud til de fattigste. Sundhedssystemer må også i udviklingslandene sikres af den offentlige sektor. De nuværende sundhedssystemer er i dag så dårlige eller ikke-fungerende, at de er en direkte hindring for økonomisk vækst.

Nøgletal om sundhed

- En landbrugsfamilies produktivitet falder med 60 pct., når et enkelt familiemedlem er HIV-smittet.
- I 2007 levede 33 millioner mennesker med HIV, og 2 millioner døde af HIV-relaterede årsager.
- I 2008 døde 8,8 millioner børn under 5 år af underernæring og sygdomme, der kan forebygges, f.eks. diarré. Det svarer til ét barn hver 3,5 sekund.

Danmark bør...

i sin fremtidige udviklingsstrategi sikre, at privatsektordrevet økonomisk vækst følges op med offentlige sundhedstilbud. Det betyder, at:

- En fattigdomsorienteret vækst bør omfatte direkte støtte til sundhedsfremme som en del af et socialt sikkerhedsnet for de mest sårbare i de fattige lande.
- Danmark skal bruge sin erfaring med at opbygge sundhedssystemer i udviklingslandene. Vi skal i højere grad bringe vores kompetencer og evner til at skabe et velfærdssamfund i spil og opbygge de nødvendige strukturer til at tilbyde sundhedsfremme til de fattigste.
- Danmark bør fokusere på ligestilling og kvinders reproduktive rettigheder, hvilket indebærer støtte til et tilgængeligt sundhedssystem for alle kvinder; både gravide, mødre og dem, der ikke ønsker (flere) børn.

Afhjælp humanitære konsekvenser af klimaforandringer

Danmark skal hjælpe de fattige og sårbare med at tilpasse sig klimaforandringerne. Det er nemlig verdens fattigste, der rammes først og hårdest af de ændringer, som klimaforandringerne fører med sig. De eksisterende tilpasningsaktiviteter fra staters og FN's side er ikke tilfredsstillende.

Klimaforandringer er en væsentlig årsag til dramatiske stigninger i antallet af naturkatastrofer, i katastrofernes omfang og i forhold til, hvor katastrofer rammer. Der forekommer flere og mere langstrakte tørker, voldsomme cykloner og flere oversvømmelser end tidligere. Og katastroferne rammer nye steder, hvor de ikke tidligere forekom.

I forhandlingerne om klimaforandringerne skelnes mellem forebyggelse (mitigation) og tilpasning (adaptation). Forebyggelse sigter mod nedbringelse af CO₂-udledning på sigt, mens tilpasning afhjælper alle de skader, som allerede sker for verdens sårbare. Der har i over 8 år eksisteret en tilpasningsfond, men indtil nu har regeringerne og FN-systemet ikke brugt midlerne tilfredsstillende.

Klimaforandringerne forventes at føre til nye konflikter. De vil bl.a. handle om sparsomme vandressourcer, som tvinger folk til at migrere til nye områder, om oversvømmelser eller om land, som forsvinder i havet. Klimaforandringer medvirker således til dårlig fødevarer-sikkerhed, overbefolkning af byerne og spændinger mellem befolkningsgrupper over adgangen til landbrugsjord og vandforsyning.

Samtidig forventes udbredelsen af malaria og andre tropiske sygdomme at sprede sig til nye områder, og det bliver vanskeligere at bekæmpe diarré på grund af dårligere adgang til rent vand.

Udviklingslande kan sjældent håndtere de mange problemer, som følger efter større katastrofer. Uanset om katastrofen er menneskeskabt eller naturbetinget, vil hverken den offentlige eller private sektor i fattige og skrøbelige stater kunne sikre befolkningen den nødvendige hjælp. Årtiers udviklingsindsats risikerer at blive undermineret.

Nøgletal om klima

- Antallet af vejrrelaterede katastrofer er steget markant; fra 200-250 om året i årene 1987-1997 til omtrent det dobbelte siden år 2000.
- Over 260 millioner mennesker var berørt af klimakatastrofer i 2000-2004; af disse lever 98 pct. i udviklingslande.
- I gennemsnit vil 1 ud af hver 19 personer i udviklingslandene blive ramt af en klimakatastrofe. For OECD-landene er dette tal 1 ud af hver 50.
- Siden 2001 har UNFCCC's klimafond på 615 mio. kr., som skulle hjælpe de 49 mindst udviklede lande med tilpasning til akutte problemer som følge af klimaforandringer, iværksat ét projekt.

Danmark bør...

afhjælpe humanitære konsekvenser af klimaforandringer ved at øge sin støtte til klimatilpasning. Det betyder, at:

- Danmark går foran og følger op på COP15-løfterne med ekstra (additionelle) midler til tilpasning. Der er brug for ekstramidler til verdens fattigste, som rammes hårdest af de tiltagende klimaforandringer. Den eksisterende udviklingsbistand må ikke omdefineres til "klimabistand", da det vil standse andre nødvendige udviklingsindsatser.
- Danmark støtter tilpasningsaktiviteter, der mindsker sårbarheden hos berørte lokalsamfund og styrker deres evne til at modstå de nye udfordringer, som et mere foranderligt klima giver. Dette kan gøres ved katastrofeforebyggelse med metoder, der tager højde for de katastrofer, som lokalsamfundene endnu ikke kender til.
- Danmark satser på, at civilsamfundsorganisationer spiller en central rolle i klimabistanden. Civilsamfundet repræsenterer en lokal implementeringskapacitet, som er nødvendig for at omsætte midler til klimatilpasning til reelle forbedringer her og nu for de mennesker, hvis livsgrundlag allerede trues af klimaforandringer.

Få hjælpen frem til de mest sårbare

De humanitære organisationer har det seneste årti mistet adgang til at hjælpe de svageste befolkningsgrupper i verden. En stigende sammenblanding af humanitære, politiske og militære aktiviteter betyder, at områder bliver lukket for hjælp.

Dansk Røde Kors oplever, at princippet om neutrale og uafhængige nødhjælpsindsatser er under pres. Siden 2001 er midler til nødhjælp og udvikling i stigende grad blevet øremærket til at sikre stabilitet og sikkerhed i områder af særlig politisk interesse for regeringer. Samtidig bliver mere nødhjælp kanaliseret via militære styrker. Nødhjælp leveret af militære eller krigende parter kan per definition ikke være neutral. Derimod medfører denne form for hjælp en række dilemmaer for modtagerne af hjælpen. Den større sammenhæng mellem sikkerhedspolitik og nødhjælp hjælper ikke de mest sårbare og skaber ikke bedre sikkerhed.

Risikoen ved at humanitær hjælp politiseres og militariseres er samtidig, at civilbefolkningens anerkendelse af humanitære organisationer mindskes. Organisationerne bliver set som en forlænget arm i en politisk dagsorden. Og derved mindskes det såkaldte humanitære rum, der dækker over det at have adgang til et område, kunne vurdere humanitære behov, føre dialog med modtagerne samt distribuere og evaluere hjælpen.

Nøgletal om det humanitære rum

- I Forsvarsforliget 2010-14 øges genopbygningspuljen for danske styrker. Udenrigsministeriet målretter 65 mio. kr. årligt inden for rammerne af udviklingsbistanden til understøttelse af bredere stabiliseringsindsatser.
- 260 hjælpearbejdere er blevet slået ihjel, angrebet eller kidnappet i 2008. I 2003 var tallet 143.
- Den Internationale Røde Kors Komité (ICRC) oplever færre angreb end andre humanitære organisationer i Afghanistan, hvilket tilskrives den konsekvente anvendelse af principperne om neutralitet, uafhængighed og upartiskhed.

Civile udgør langt de fleste ofre for væbnede konflikter, men ansatte i humanitære organisationer er også i stigende grad udsatte. Undersøgelser viser, at overgreb på hjælpearbejdere er steget markant fra 2006 til i dag – og i mange tilfælde er angrebene politisk motiverede.

Danmark bør...

i sin fremtidige udviklingsstrategi bidrage til at sikre det

humanitære rum, hvor civile organisationer har adgang til at levere neutral og uafhængig hjælp til de mest sårbare. Det betyder bl.a. at:

- Danmark skal sikre den nødvendige adskillelse af de humanitære og de militære aktiviteter og sikre, at koordinering af humanitære indsatser sker under civile rammer med henblik på at imødekomme rene humanitære behov.
- Danmark bør anvende civile partnere til at udøve humanitære aktiviteter og militæret til at udføre sikkerheds- og beskyttelsesopgaver. Militæret har en vigtig beskyttelses-, sikkerheds- og stabiliseringsopgave at løse, men bør i situationer, hvor det er part i en konflikt, så vidt muligt undgå at deltage i nødhjælps- og udviklingsaktiviteter.
- Danmark skal arbejde aktivt for, at civilsamfundsorganisationer kan arbejde uafhængigt af politiske interesser og derved sikre, at hjælpen kommer frem til de rigtige uden at bringe hjælpearbejdere i fare.
- Danmark bør styrke Den Internationale Røde Kors' Komité (ICRC), som med mandat i Genève-konventionerne hjælper neutralt, uafhængigt og upartisk i situationer med voldelig eller væbnet konflikt.

Herudover anbefaler Dansk Røde Kors, at:

- Danmark, som nævnt i den humanitære strategi, bør respektere retningslinjerne i Oslo Guidelines og The Use of Military and Civil Defence Assets To Support United Nations Humanitarian Activities in Complex Emergencies Guidelines, der beskriver brugen af militær i forbindelse med humanitære aktioner som sidste udvej.
- Danmark bør efterleve den Europæiske Konsensus om Humanitær Hjælp, der understreger, at humanitær hjælp ikke skal ses som et middel i krig eller et redskab til at bekæmpe terrorisme, men udelukkende gives neutralt og som hjælp til de mest sårbare.

Mere støtte til skrøbelige stater og situationer

En stor del af befolkningerne i 3. verdenslande er fanget i fattigdom i skrøbelige stater uden en regering, der er i stand til at levere basale sociale ydelser. Selvom det ofte er en udfordring at levere bistand i sådanne situationer, så bør Danmark øge fokus på hjælp til skrøbelige stater og ikke blot fokusere på de velfungerende lande.

Skrøbelige stater og situationer er karakteriseret af konflikt, dårlig regeringsførelse, fravær af et retsvæsen, migration og flugt. Det er her de fattigste og mest sårbare befinder sig, og derfor også her bekæmpelsen af fattigdom er mest påkrævet. Desværre er det også de steder, hvor det er sværest at nå frem pga. fraværet af en pålidelig regeringspartner og infrastruktur. Et manglende bankvæsen og manglende transparente forvaltninger betyder, at bistanden ofte er forbundet med en stor finansiel risiko.

Verdensbanken om skrøbelige stater og situationer

Ifølge Verdensbanken er fattighedsraten i skrøbelige stater og konfliktsituationer på gennemsnitligt 54 pct. i sammenligning med 22 pct. i lavindkomstlande.

Men på trods af store udfordringer skal Danmark prioritere bistanden til de skrøbelige stater højere og planlægge støtten mere langsigtet. Bistanden i dag er i høj grad fokuseret på de såkaldte "donor darlings", en lille gruppe relativt velfungerende lande, som i de senere år har øget deres institutionelle kapacitet til at bekæmpe fattigdom.

Denne positive udvikling skal ikke sættes over styr, men skal ses i forhold til de skrøbelige stater, som rummer en større og mere udbredt fattigdom.

Udover at de mest sårbare ofte befinder sig i skrøbelige stater, har sociale ydelser i skrøbelige situationer en direkte stabiliserende og konfliktforebyggende effekt. Et stærkt civilsamfund sikrer en nødvendig balance mel-

lem et lands befolkning og dets indbyggere, og det styrker demokrati og fattighedsbekæmpelse i samfundet.

Danmark bør...

i sin fremtidige udviklingsstrategi prioritere at nå de mest sårbare i skrøbelige stater og situationer med udviklings- og nødhjælp. Det betyder, at:

- Danmark skal være de svære steder og hjælpe de sårbare, som ingen andre hjælper. Det kan indebære en finansiel risiko. Denne risiko skal bæres kollektivt mellem staterne, og det kræver, at Danmark er villig til at dele risikoen med den implementerende partner.
- Danmark bør sigte mod et mål om i sig selv at opbygge et stærkt lokalt civilsamfund i skrøbelige stater og situationer, hvor frivillige kan engagere sig i socialt arbejde.
- Danmark bør i høj grad kanalisere sin støtte til skrøbelige stater og situationer gennem internationale og nationale civilsamfundsorganisationer. Civilsamfundsorganisationerne kan nå de sårbare grupper ved at arbejde udenom magthavere og vil i mange tilfælde være de eneste, der kan levere basale sociale ydelser.

Dette er Dansk Røde Kors' bidrag til Danmarks nye udviklingsstrategi. Foruden dette notat står Dansk Røde Kors også bag "Syv notater om Danmarks ny udviklingspolitik" sammen med i alt 18 organisationer i NGO-forum.

Vi mener desuden, at den nye udviklingsstrategi bør bekræfte og styrke den eksisterende civilsamfundsstrategi (2008) og den humanitære strategi (2009) i årene fremover:

- Den danske målsætning i civilsamfundsstrategien om "et stærkt, uafhængigt og mangfoldigt civilsamfund i udviklingslandene" skal følges op med øget dansk støtte til civilsamfundsorganisationerne – i det mindste en stigning som matcher den generelle stigning i dansk udviklingsbistand gennem årene.

- Den danske målsætning i den humanitære strategi om "at redde og beskytte liv, lindre lidelser og værne om civiles værdighed og rettigheder under kriser" skal følges op ved, at Danmark markerer sig gennem større bidrag og som en stærkere international aktør på den humanitære scene.

Røde Kors-bevægelsen

ICRC - Den Internationale Røde Kors Komité

ICRC er Genève-konventionernes beskytter og påser, at de humanitære regler overholdes. ICRC har f.eks. mandat til på egen hånd at yde humanitær hjælp i krigsområder. ICRC blev stiftet i 1863.

Forbundet

Det Internationale Forbund af Røde Kors- og Røde Halvmåneselskaber er en paraplyorganisation for 186 nationale Røde Kors-selskaber. Forbundet og ICRC arbejder sammen fx i forbindelse med katastrofer og udviklingshjælp.

Dansk Røde Kors og 185 søsterselskaber

Selskaberne arbejder nationalt og internationalt. Dansk Røde Kors bruger årligt ca. 300 mio. kr. i udviklingslandene på f.eks. katastrofehjælp og sundhedsfremme.

Kontakt:

generalsekretær Anders Ladekarl
mail: anl@drk.dk, mobil: 22 60 02 60 eller
chef for international strategi Ulla Godtfredsen
mail: ulg@drk.dk, mobil: 20 82 13 29

Dansk Røde Kors 
Blegdamsvej 27
2100 København Ø
Website: www.drk.dk